

## คุณลักษณะเฉพาะของพุทธสาวก :

### กรณีศึกษาหลวงปู่หล้าตาทิพย์ (พระครูจันทสมานคุณ)

The Specific Characteristic of The Buddha's Disciples : A Case Study of Lung Poo La Tahip (PHRAKHURU CHANTHASAMANAKOON)

จิตรเทพ ปิ่นแก้ว<sup>1</sup>, พิศิษฐ์ โคตรสุโพธิ์<sup>2</sup>

Jitrathep Pinkeaw<sup>1</sup>, Phisit Kotsupho<sup>2</sup>

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่<sup>1</sup>

คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่<sup>2</sup>

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus<sup>1</sup>

Faculty of humanities, Chiang Mai University<sup>2</sup>

#### บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาคุณลักษณะเฉพาะของพุทธสาวก: กรณีศึกษาหลวงปู่หล้าตาทิพย์ (พระครูจันทสมานคุณ) วัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยเพื่อศึกษาคุณลักษณะเฉพาะของพุทธสาวก เพื่อศึกษาประวัติและผลงานของหลวงปู่หล้าตาทิพย์ และเพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะเฉพาะของหลวงปู่หล้าตาทิพย์

ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่า คุณลักษณะเฉพาะของพุทธสาวก ด้านรัตตัญญู ได้แก่ พระอัญญาโกณฑัญญะ ด้านมฤตยู ได้แก่ พระโมคคัลลานะ พระเรวตขทิวรณิยะ พระกาฬุทายี พระสาตตะ และ พระปิณโฑลภารทวาชะ ด้านเมตตา ได้แก่ พระอัญญาโกณฑัญญะ พระมหากัสสปะ พระอานนท์ พระเรวตขทิวรณิยะ และ พระองคุลิมาล ด้านตาทิพย์ ได้แก่ พระอนูรุธะ ด้านปรารภความเพียร ได้แก่ พระโสณโกฬิวิสะ ด้านผู้ว่าง่าย ได้แก่ พระนาลกะ พระราหุล และ พระราธะ ด้านอุตงค์ ได้แก่ พระมหากัสสปะ ด้านความกตัญญู ได้แก่ พระสารีบุตร และ พระราหุล ด้านใฝ่การศึกษา ได้แก่ พระอานนท์ และ พระราหุล ด้านมีวิชา ได้แก่ พระยส พระคยาภิสาสปะ พระองคุลิมาล และ พระจูฬปันถก ด้านการแสดงธรรมและตอบปัญหาธรรม ได้แก่ พระกุมารกัสสปะ

ประวัติและผลงานของหลวงปู่หล้าตาทิพย์ หลวงปู่หล้าตาทิพย์ เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2441 ที่บ้านปาง ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ บิดาชื่อเงิน บุญมาคำ มารดาชื่อ แก้ว บุญมาคำ มีพี่น้องทั้งหมด 4 คน หลวงปู่หล้าตาทิพย์เป็นคนที่ 4

หลวงปู่หล้าตาทิพย์บรรพชาเป็นสามเณรในช่วงเข้ารกขุมูล คือ ประเพณีเข้าโสสาน

กรรมซึ่งเป็นพิธีสำคัญอย่างหนึ่งของพระพุทธศาสนาในล้านนา ในช่วงเดือนธันวาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ เมื่ออายุครบ 20 ปี บริบูรณ์ ก็ได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุตามประเพณี ได้ฉายาว่า จันท โดยมีความป็นตา เป็นพระอุปัชฌาย์ ท่านเป็นผู้มีบุคลิกภาพและปฏิปทาจริยาวัตรที่งดงาม กิริยามารยาทเรียบร้อย อ่อนน้อมถ่อมตน มีน้ำใจโอบอ้อมอารีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนสหธรรมิก ไม่โอ้อวด เป็นคนสุขุม พุดจาไพเราะ สุภาพ น้ำเสียงนุ่มนวลแสดงถึงความเมตตา ท่านได้รับพระราชทานสมณศักดิ์โปรดเกล้าฯ เป็นพระครูสัญญาบัตร เจ้าอาวาสวัดราชวรานุวัตร ในราชทินนามที่ พระครูจันทสมานคุณ ท่านได้ส่งเสริมงานด้านการจัดการและบริหารการศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและบาลีของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่มาโดยตลอด และได้ให้การสนับสนุนอนุเคราะห์พระภิกษุสามเณรโดยให้ทุนการศึกษาบาลี นกธรรมแบบต่อเนื่อง และมอบทุนการศึกษา แก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา เป็นประจำทุกปี งานด้านการปกครอง เป็นเจ้าอาวาสวัดป่าตึง ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ต่อมาได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าคณะตำบลออนใต้ และได้รับแต่งตั้งเป็นพระอุปัชฌาย์

คุณลักษณะเฉพาะของหลวงปู่หล้าตาทิพย์ สรุปได้ 8 ประการ คือ ด้านรัตตัญญู ด้านปฏิปทาจริยาวัตรและบุคลิกภาพ ด้านความกตัญญู ด้านมีเมตตา ด้านการให้ทาน ด้านการแสดงธรรม ด้านตาทิพย์และด้านสถาปัตยกรรม

คำสำคัญ: คุณลักษณะเฉพาะ; พุทธสาวก; หลวงปู่หล้าตาทิพย์

## Abstract

The aim of this research was to study the specific characteristic of Buddha's disciples: A case study of Luang Poo la Ta thip (Phrakhr Chantasamanakoon). The aim of this research was to study the specific characteristic of Buddha's disciples, to study the story and works of Luang Poola Ta thip and to analyze his specific characteristics.

From the study it is found that the specific characteristics of the Buddha's disciples found that an elder of long standing was Phra Annakodanna. The supernanormal power ones were Phra Moggallana, Phra Revatakhadiya, Phra Kaludayi, Phra Sagata and Phra Pindolabharatavaja. The compassionate ones were Phra Annakodanna, Phra Mahakasspa, Phra Ananda, Phra Revatakhadiya

and Phra Onggulimal. One who possessed divine eye was Phra Anuruddha. One who possessed an application of exertion was Phra Sonagolivisa. The humble ones were Phra Nalaka, Phra Rahula and Phra Radha. An austere practiced one was Phra Mahakassapa. The grateful ones were Phra Sariputta and Phra Rahula. The interested in education ones were Phra Ananda and Phra Rahula. Ones who possessed the Knowledge were Phra Yasa, Phra Gyakassapa, Phra Onggulimal and Phra Culapanthaka. One who gave the Dhamma-preaching and answered the Dhamma-question was Phra Kumarakassapa.

The Biography and works of Luang Poo La Ta Thip: He was born in 2441 B.C. at Ban Pong, On Thai sub-district, San Kamphaeng district, Chiang Mai province. His father was Mr. Ngern Boonmakham. His mother is Mrs. keaw Boonmakham. He has four brothers. He is the fourth one.

Luang Poo La Ta thip became a novice in the same time of monks practice a ceremony of staying in the jungle in which is an important ceremony of Buddhism in Lanna. This took place in the December to February. When he was 20 years, he has entered into the monkhood. His ordination name was Canto. His preceptor was Khruba Pinta. His qualities were: a wonderful personality and behavior, a good manner, a humble, a generous for co-religionists, a gentle, a pleasant speech, a polite, and a compassionate. His title name was given by the King as Phrakhruchantasamanakoon, When he was alive, he has supported the management and administration of education of monks in both Nakdham and Pali in Chiang Mai. And he has supported the monks and novices, who study Nakdham and Pali, by providing scholarships. Furthermore, he also has provided scholarships to general students in every year. In governmental, he was an abbot of Wat Pa Tueng, On Thai sub-district, San Kamphaeng district, Chiang Mai Province. Later he was appointed as a dean On Thai district. And he also was appointed as a preceptor respectively.

The characteristics of Luang Poo La Ta Thip can be summarized into eight qualities: an elder long standing, a good behavior and a good personality, a

gratitude, a compassionate, a distributor, a Dhamma-preacher, a divine eye and a architecture.

**Keywords:** The Specific Characteristic; The Buddha's Disciples; Luang Poo La Ta Thip

## บทนำ

หลังจากที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสรู้แล้ว พระองค์ทรงมีพระทัยในสังฆธรรมอันล้ำเลิศที่พระองค์ได้ค้นพบ คืออริยสัจ 4 อันประกอบด้วย ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค พร้อมทั้งกฎไตรลักษณ์ พระองค์ทรงเชื่อว่า ในโลกมนุษย์นี้ ไม่มีใครคนไหนจะคัดค้านทฤษฎีนี้ได้ และพระองค์ก็ได้ทรงประกาศพระพุทธศาสนาขึ้นมาในโลกเป็นครั้งแรก โดยมีผู้รู้แจ้งเห็นจริงตามพระองค์อุทิศตนเข้ามาเป็นสาวก ในพรรษาแรก เมื่อพระพุทธองค์ประทับอยู่ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงเมืองพาราณสีนั้น พระอรหันต์สาวกได้อุบัติขึ้นแล้วในโลก 60 องค์ ท่านเหล่านั้นล้วนเป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ร่วมกับพระองค์ เพื่อให้พระธรรมคำสอนแผ่ไปในมวลมนุษยชาติและเพื่อความดำรงมั่นแห่งพระสัทธรรม พระองค์จึงทรงมอบนโยบายในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนให้แก่เหล่าพระสาวกซึ่งเป็นพระอรหันต์รุ่นแรก จำนวน 60 องค์นั้น เพื่อถือเป็นแนวทางในการเผยแผ่พระศาสนาาร่วมกัน ซึ่งถือว่าเป็นปณิธานอันยิ่งใหญ่และมีคุณค่าอย่างมหาศาล โดยได้ตรัสพระดำรัส มีใจความว่า

“ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงจาริกไป เพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูล และความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 4 ข้อ 32: 40) นอกจากนี้ พระองค์ยังได้ตรัสเน้นย้ำถึงวิธีการแสดงธรรมหรือการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่พระสาวกไว้อีกว่า

“ภิกษุทั้งหลาย พราหมณ์และคฤหบดี เป็นผู้มียุบการะมากแก่เธอทั้งหลาย บำรุงเธอทั้งหลายด้วยจีวร บิณฑบาต เสนาสนะและคิลานเภสัช แม้เธอทั้งหลายก็จะเป็นผู้มียุบการะมากแก่พราหมณ์และคฤหบดีทั้งหลาย จงแสดงธรรมอันงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์พร้อมทั้งอรรถพร้อมทั้งพยัญชนะ อันบริสุทธิ์บริบูรณ์สิ้นเชิงแก่พราหมณ์และคฤหบดีเหล่านั้นเถิด ภิกษุทั้งหลาย คฤหัสถ์และบรรพชิตทั้งหลาย ต่างอิงอาศัยกันด้วยอำนาจของอาภิสทานและธรรมทาน อยู่ประพฤติพรหมจรรย์นี้เพื่อต้องการสลัดโอฆะ เพื่อทำความสิ้นสุดแห่งทุกข์โดยชอบ ด้วยอาการอย่างนี้” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 25 ข้อ 287: 293)

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เป็นที่แพร่หลายในทุกยุคทุกสมัยนั้น พระสงฆ์นับว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ เพราะพระสงฆ์เป็นส่วนหนึ่งของพระรัตนตรัย เป็นส่วนหนึ่งของพุทธบริษัท และยังถือว่าเป็นองค์ประกอบหนึ่งของหลักการศาสนา(เสถียร พันธะรังษี, 2526: 11) พระสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้าในสมัยพุทธกาลที่บันทึกไว้ในพระไตรปิฎก ส่วนใหญ่เป็นผู้บรรลุนิพพาน ย่อมมีความประพฤติดี ปฏิบัติชอบ ปฏิบัติสมควรและยึดมั่นในคุณธรรม มีปฏิปทาจริยาวัตรที่งดงาม ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่พุทธบริษัท รักษาพระธรรมวินัยและช่วยกันเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามความสามารถของตนเอง พระพุทธเจ้าได้ทรงแต่งตั้งภิกษุผู้มีความสามารถทั้งหลายเหล่านั้นไว้ในฐานะที่เป็นผู้มีความเป็นเลิศ (เอตทัคคะ) ในด้านต่าง ๆ เอตทัคคะหรือความเป็นเลิศนั้นจัดเป็นคุณลักษณะเฉพาะของพุทธสาวก เช่น พระอานนท์ มีความเป็นเลิศในการทรงพระสุตตร พระทัฬหฬลบุตร การจัดเสนาสนะ เป็นต้น จึงเห็นได้ว่า พุทธสาวกแต่ละรูปมีคุณลักษณะเฉพาะเป็นของตนเองและไม่สามารถลอกเลียนกันได้

หลวงปู่หล้าตาทิพย์ (พระครูจันทสมานคุณ) เป็นพระมหาเถระชาวล้านนารูปหนึ่งที่มีคุณลักษณะเฉพาะตัวที่โดดเด่นเป็นที่ประจักษ์ เป็นผู้มีปฏิปทาจริยาวัตรที่งดงาม มีความรู้ความสามารถทั้งด้านปริยัติและการปฏิบัติ เป็นที่พึ่งของศิษยานุศิษย์และสาธุชนโดยทั่วไปสามารถเผยแผ่พระพุทธศาสนา ประสบความสำเร็จได้ในระดับหนึ่ง อีกทั้งยังได้ส่งเสริมการศึกษาสนับสนุนทุนการศึกษาเพื่อสังคมด้วยดีตลอดมา

คุณลักษณะเฉพาะของหลวงปู่หล้าตาทิพย์ (พระครูจันทสมานคุณ) มีปรากฏให้เห็นมากมาย อาทิเช่น งานด้านการศึกษา งานด้านการปกครอง งานด้านการเผยแผ่ งานด้านสาธารณูปการ งานด้านศึกษาสงเคราะห์และสังคมสงเคราะห์ และงานด้านสถาปัตยกรรม แบบล้านนา อันเกิดจากการออกแบบและลงมือทำด้วยตัวของท่านเอง อาทิเช่น การวาดภาพพุทธประวัติบนฝาผนังวิหาร สร้างโต๊ะหมู่บูชา สร้างธรรมาสถูปแบบบุษบก สร้างที่บรรจุ พระบรมสารีริกธาตุ สัตตภัณฑ์ โต๊ะรับแขก เป็นต้น และผลงานที่น่าศึกษาอีกอย่างหนึ่งก็คืองานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งท่านมีวิธีการที่น่าสนใจคือถามตอบปัญหาธรรมะ ปรีศนาธรรม ท่านตอบปัญหาในแต่ละประเด็นชัดเจนแจ่มแจ้ง และให้ข้อคิดในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง ดีงาม ชีวิตและผลงานดังกล่าวมานั้น กระจัดกระจายอยู่ในเอกสารต่าง ๆ จึงเป็นการยากและเป็นอุปสรรคสำหรับบุคคลทั่วไปที่ต้องการศึกษา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงพยายามอย่างยิ่งที่จะทำการศึกษาเรื่องราวของท่านโดยละเอียด เพื่อจักเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจศึกษา

ดังนั้น จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจว่า หลวงปู่หล้าตาทิพย์ (พระครูจันทสมานคุณ) มีประวัติความเป็นมาอย่างไร มีคุณลักษณะเฉพาะอย่างไร มีการปฏิบัติตนอย่างไรมีผลงานด้าน

กิจการพระศาสนาแต่ละด้านเป็นอย่างไร ตลอดถึงมีวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นที่แพร่หลายอย่างไร ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการประกอบศาสนกิจ ดำเนินชีวิต และเผยแผ่พระพุทธศาสนาสืบต่อไป

### คุณลักษณะเฉพาะของพุทธสาวก

#### 1. คุณลักษณะเฉพาะด้านรัตตัญญู

พระอัญญาโกณฑัญญะเป็นผู้ได้รับการยกย่องจากพระบรมศาสดาว่า เป็นยอดกว่าภิกษุทั้งหลายผู้รัตตัญญู แปลว่า ผู้รู้ราตรี หมายถึง ท่านเป็นผู้เก่าแก่ได้รับการอุปสมบทก่อนภิกษุรูปอื่นทั้งหมดในพระพุทธศาสนาเป็นผู้รอบรู้เหตุการณ์ต่าง ๆ มาแต่ต้น เป็นผู้มีการประสบการณ์มาก

#### 2. คุณลักษณะเฉพาะด้านมีฤทธิ์

พระโมคคัลลานะมีฤทธิ์มาก เพราะในอดีตชาติท่านได้เกิดเป็นพราหมณ์ชื่อว่าสิริวิฑฒะ ได้ถวายทาน 7 วัน วันสุดท้ายถวายจิวรให้กับพระพุทธเจ้าและพระสาวกท่านได้ตั้งจิตปรารถนาเป็นพระอัครสาวกเบื้องซ้ายของพระพุทธเจ้าพระนามโคดมและเป็นผู้มีฤทธิ์มาก มีอำนาจมาก เพราะเป็นผู้ได้เจริญอิทธิบาท 4 ประการอย่างคล่องแคล่ว พระเรวตขิทรวินยะมีฤทธิ์ ด้วยผลแห่งการจัดเรือนำข้ามปากแม่น้ำคงคาชื่อภาศิรี เกิดแต่ประเทศหิมวันต์ เราเป็นนายเรืออยู่ที่ท่าอันขรุขระ ข้ามส่งคนจากฝั่งนี้ไปฝั่งโน้น พระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระนามว่า ปทุมุตระ ผู้นำของโลก สูงสุดกว่าสรรพสัตว์ กับพระชินาสพหนึ่งแสน จัก ข้ามกระแสน้ำน้ำคงคา เรานำเรือมารวมไว้เป็นอันมากแล้วนำประทุนเรือที่นายช่างตกแต่งเป็นอันดีไว้ต้อนรับพระนราสภ กาฬทายีเถระมีฤทธิ์ ท่านได้แสดงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์โดยได้ตั้งจิตอธิษฐานให้บาตรที่มีอาหารเต็มอยู่นั้นลอยขึ้นไปในอากาศแล้วก็เหาะตามขึ้นไปรับบาตรนั้นแล้วนำไปถวายพระพุทธเจ้า และสาเกตเถระ ท่านบำเพ็ญสมณกรรมฐานจนได้บรรลุสมบัติ 8 มีความชำนาญในการเข้าสมาบัติ 8 และมีความชำนาญเป็นพิเศษในการเข้าเตโชสมาบัติ และพระปิณโฑลภารทวาชะมีฤทธิ์ ท่านได้เข้าจุตถกถาออกแล้วอธิษฐานจิตให้ตัวเบาแล้วเหาะขึ้นไปบนอากาศได้ เอนิ้วเท้าคืบหินแผ่นใหญ่เหาะเวียนรอบเหนือเมืองราชคฤห์ 3 รอบ จากนั้นจึงทำลายก้อนหินให้แหลกละเอียดแล้วไปยืนอยู่บนยอดเรือนของเศรษฐี ผลของการแสดงฤทธิ์ของท่านครั้งนั้นทำให้เศรษฐีมีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาประกาศตนนับถือพระรัตนตรัย

#### 3. คุณลักษณะเฉพาะด้านเมตตา

พระอัญญาโกณฑัญญะมีเมตตา ท่านมีจิตเมตตาสงเคราะห์ญาติโดยนำเอาปุณณะ ซึ่งเป็นหลานของท่านออกบวชในพระพุทธศาสนา พระมหากัสสปะด้านมีเมตตา ท่านเป็น

ผู้แสดงธรรมหรือสนทนาธรรมกับภิกษุอื่นด้วยจิตเมตตา ท่านได้สนทนาธรรมกับพระอานน เรื่องพ่อค้าเข้มน ท่านทั้งสองได้เข้าไปยังสำนักของนางภิกษุณี พระมหากัสสปเถระถูกภิกษุณีชื่อ ฤทธัตถสาว่าท่านไม่ควรแสดงธรรมต่อหน้าพระอานนที่ผู้เป็นจอมปราษฎ์ พระอานนที่เรียนว่าขอท่านผู้เจริญอย่าได้ถือโทษนางภิกษุณีนั่นเลย พระอานนที่ด้านมีเมตตา ท่านได้เรียนสัญญา 10 ประการเพื่อที่จะได้นำไปสวดให้พระศิริมานันทะฟัง ซึ่งขณะนั้นพระศิริมานันทะได้ป่วยหนัก พระอานนที่ท่านมีจิตเมตตาก็นำไปสวดให้พระศิริมานันทะฟัง แล้วอาพาธที่หนักก็หาย ด้วยอำนาจของสัญญา 10 ประการ และพระขทิรวนิยะด้านมีเมตตา ท่านได้เดินทางไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ในขณะนั้นโจรได้ปล้นหมู่บ้านแห่งหนึ่ง พวกชาวบ้านร่วมมือกันต่อสู้กับโจร โจรรู้ว่าสู้กับชาวบ้านเป็นจำนวนมากไม่ได้ก็หนีไปพร้อมกับทรัพย์สินเงินทอง ชาวบ้านก็ได้ไล่ล่าโจรไป พอได้เห็นพระเถระเดินสวนทางมาโจรจึงทิ้งห่อของไว้ใกล้พระเถระเพื่อลวงชาวบ้านให้เข้าไปฉกฉวยจะได้ไม่ติดตามตน ฝ่ายชาวบ้านก็เข้าใจผิดอย่างที่พวกโจรคาดหวังจึงช่วยกันจับท่านไปถวายพระเจ้าแผ่นดินให้สอบสวนและลงโทษ และท่านได้กล่าวนับตั้งแต่ออกบวชอาตมาไม่เคยคิดร้ายใคร ตลอดเวลาที่บวชอยู่นี้ก็ไม่เคยคิดให้ใครถูกฆ่า ถูกเบียดเบียนและได้รับทุกข์ ที่ทำอยู่ทุกวันนี้ก็คือ แผ่เมตตาไปอย่างไม่จำกัดไม่เลือกที่รักมักที่ชังตามที่พระพุทธเจ้าตรัสสอนไว้ และพระองค์ผู้มีเมตตา ท่านแผ่เมตตาจิตไปในสรรพสัตว์ แล้วกล่าวว่า ขอศัตรูทั้งหลายของเราจงพึงธรรมกถาของพระศาสดาขอศัตรูทั้งหลายของเราจงหมั่นปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า ขอศัตรูทั้งหลายของเราจงคบภักตยณมิตรและยึดถือแต่ธรรม ขอศัตรูทั้งหลายของเราจงพึงธรรมของท่านผู้สอนให้มีความอดทนไม่โกรธตามกาลอันสมควรเถิด

#### 4. คุณลักษณะเฉพาะด้านดาตัพย์

พระอนุรุทธเถระด้านมีดาตัพย์ ในอดีตชาติพระอนุรุทธเถระเกิดในตระกูลพราหมณ์ สมบูรณ์ด้วยทรัพย์สมบัติ ได้ถวายมหาทานเป็นเวลา 7 วัน แต่พระพุทธเจ้าพระนามว่า ปทุมุตตระและในวันที่ 7 ได้ถวายผ้าชั้นสูงสุด เมื่อพระศาสดาปรินิพพานแล้ว ท่านได้ทำการบูชาด้วยประทีปที่สุกปรกทอง ขนาด 7 โยชน์และประทีปกระเบื้อง กับเถาธำมรงค์ด้วยอธิษฐานว่าจงเป็นอุบาสกแก่ภิกษุจักขุญาณ ท่านทำบุญตลอดชีวิต ท่องเที่ยวอยู่ในเทวโลกและมนุษย์โลก ต่อมาท่านได้เกิดร่วมสมัยกับพระพุทธเจ้าพระนามว่า กัสสปะ เมื่อพระกัสสปะพุทธเจ้าได้ปรินิพพาน ท่านจึงเอาเถาธำมรงค์จำนวนมาก มาบรรจุด้วยเนยใส และวางก้อนน้ำอ้อยงบน ก้อนหนึ่ง ๆ ไว้ตรงกลาง แล้วให้ตั้งล้อมพระเจดีย์ ให้เอาเถาธำมรงค์ ที่ตนถือบรรจุเนยใส ให้เต็ม จุดไฟพันไส้ แล้ววางบนศีรษะ เดินเวียนพระเจดีย์อยู่ตลอดคืน ได้ทำกุศลตลอดชีวิต ได้เวียนว่ายตายเกิดในภพภูมิต่าง ๆ จนมาถึงสมัยของพระพุทธเจ้าพระนามว่า โคตม ครั้นออกบวชก็ได้บรรลุพระอรหันต์



อาศัยเหตุที่ตั้งจิตปรารถนามาแต่อดีตชาติ จึงมีตาทิพย์

### 5. คุณลักษณะเฉพาะด้านปรารถนาความเพียร

พระโสมโกฬิวิสะด้านปรารถนาความเพียร ท่านตั้งจิตปรารถนาไว้ตั้งแต่พระพุทธเจ้าปทุมุตตระ ท่านเกิดเป็นบุตรของเศรษฐีชาวเมืองหงสาวดีมีชื่อว่า สิริวิฑณะ และได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าพร้อมกับพวกชาวเมืองเพื่อฟังธรรมเห็นพระพุทธเจ้าทรงตั้งพระสาวกรูปหนึ่งไว้ในตำแหน่งเอตทัคคะด้านปรารถนาความเพียรจึงเกิดศรัทธาแล้วปรารถนาจะได้เป็นอย่างเช่นพระสาวกรูปนั้นบ้าง ท่านแสดงศรัทธาให้ปรากฏด้วยการถวายมหาทานแด่พระพุทธเจ้าและพระสาวกติดต่อกัน 7 วัน วันสุดท้าย ท่านได้กราบทูลพระพุทธเจ้าให้ทรงทราบถึงความปรารถนาของท่าน และได้รับพุทธพยากรณ์ว่าในอีก 100,000 กัปข้างหน้า จะได้ออกบวชเป็นสาวกของพระพุทธเจ้าพระนามว่าโคดมและบรรลุพระอรหันต์ได้รับเอตทัคคะในด้านปรารถนาความเพียร

### 6. คุณลักษณะเฉพาะด้านผู้ว่าง่าย

พระนาลกะเป็นผู้ว่าง่าย ท่านยึดถือปฏิบัติตามหลักมกน้อย 3 ประการ คือ มกน้อยในการเห็น มกน้อยในการฟัง และมกน้อยในการถาม เมื่อท่านได้ฟังคำสอนจากพระพุทธเจ้าแล้วได้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด จึงถือได้ว่าท่านเป็นผู้ว่าง่ายสอนง่าย พระราหุลเป็นผู้ว่าง่าย ความเป็นผู้ว่าง่ายของพระราหุล เรื่องมีอยู่ว่ามีการฟังธรรมะตอนกลางคืนเมื่อเลิกฟังธรรมแล้ว พระผู้ใหญ่ต่างกลับที่อยู่ของตน คงมีแต่พระผู้น้อย สามเณรและคณะอุบาสกเหลืออยู่ในโรงฟังธรรมนั้น เนื่องจากเป็นเวลากลางคืนการเดินทางลำบาก พระผู้น้อยสามเณรและอุบาสกเหล่านั้น จึงพักรวมกัน พระและสามเณรไม่ระวังนอนปล่อยตัวตามสบายมีทั้งกรน ทั้งละเมอ เป็นต้น อุบาสกเหล่านั้นเห็นอาการดั่งนั้นแล้วพากันตำหนิได้นำความกราบทูลพระพุทธเจ้าให้ทรงทราบ พระพุทธเจ้าได้บัญญัติสิกขาบทห้ามมิได้พระนอนร่วมกับผู้ที่ไม่ใช่พระ ขณะนั้นพระราหุลยังเป็นสามเณรรวมอยู่ในกลุ่มของผู้ที่มาฟังธรรมนั้นด้วย เมื่อมีพุทธบัญญัติแบบนี้ ท่านจึงแยกออกไปนอนต่างหากนอกโรงฟังธรรม ท่านได้ปฏิบัติตามโดยไม่มีเงื่อนไขใด เมื่อออกมาหาที่นอนไม่ได้ท่านก็หลับไปนอนในส้วมของพระพุทธเจ้า ความเป็นผู้ว่าง่ายท่านจึงพยายามช่วยเหลือตนเอง ไม่ยอมทำความเดือดร้อนให้ผู้อื่น ในที่ประชุมสงฆ์พากันกล่าวสรรเสริญสามเณรราหุลว่าเป็นสามเณรใจเพชร ใฝ่ใจในการศึกษาหาความรู้ ไม่ขี้ขลาด อ่อนแอเหมือนเด็กทั้งหลาย เคารพและปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัดและพระราชาเป็นผู้ว่าง่าย ท่านเป็นสหวิริการิกของพระสารีบุตรเถระ และได้พาท่านหลีกไปสู่ที่จาริกกล่าวสอน พร่ำสอนท่านเนื่อง ๆ ว่า สิ่งนี้ คุณควรทำ สิ่งนี้ คุณไม่ควรทำ เป็นต้น ท่านได้เป็นผู้ว่าง่าย มีปกติรับเอาโอวาทโดยเคารพ เป็นที่ประจักษ์พยานได้จริงว่า ความเป็นผู้ว่าง่ายสอนง่ายนั้นเป็นผู้ใกล้ชิดคุณความดีต่าง ๆ



มากมาย และที่สำคัญในตัวท่านนั้นได้บรรลุพระอรหัตต์ได้เพียงไม่กี่วันเพราะท่านปฏิบัติธรรมอันเป็นผู้ว่าง่ายสอนง่ายสมบูรณ์โดยแท้

### 7. คุณลักษณะเฉพาะด้านธุดงค์

พระมหากัสสปเถระด้านธุดงค์ ท่านเป็นผู้มีคุณลักษณะเฉพาะอยู่หลายอย่าง เช่น เป็นผู้ถือธุดงค์ 3 ข้อ คือ ถือทรงผ้าบังสุกุลจีวรเป็นวัตร ถือเที่ยวบิณฑบาตเป็นวัตร และถืออยู่ป่าเป็นวัตร อย่างเคร่งครัด เป็นผู้มักน้อย สันโดษ มีความเมตตา กรุณา

### 8. คุณลักษณะเฉพาะด้านความกตัญญู

พระสารีบุตรเถระด้านความกตัญญู ท่านมีความกตัญญูทุกเวที เคารพนับถือพระอัสสชิผู้เป็นอาจารย์ ทำการเคารพกราบไหว้อย่างสม่ำเสมอ พอทราบข่าวว่าพระอัสสชิอยู่ทางทิศใด ก็จะทำการไหว้และนอนหันศีรษะไปทางทิศนั้นและที่สำคัญยิ่งก็คือท่านได้แสดงความกตัญญูทุกเวทีอันสูงสุด คือ การโปรดนางพราหมณ์ผู้เป็นมารดาของท่านผู้เป็นมิจฉาภิภูติ คือ มีความเห็นผิด ไม่เลื่อมใสพระพุทธศาสนา ให้เป็นสัมมาภิภูติ เกิดความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาจนเป็นผู้มีความเชื่ออันไม่หวั่นไหว และมีได้ทะนงตัวเองแต่อย่างไรเป็นผู้ที่ถ่อมตน เสมอต้นเสมอปลายตลอดมาตั้งแต่เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา จนถึงปรินิพพาน และพระราหุลด้านความกตัญญู ท่านมีความกตัญญูต่อพระมารดา และทราบว่าพระมารดาทรงประจวบด้วยพระโรคลม จึงได้ไปเยี่ยม และรู้ว่าพระโรคลมจะสงบได้ด้วยการได้เสวยน้ำมะม่วงผสมน้ำตาลกรวด ท่านจึงอาสาจะหาถวาย รุ่งเช้าพระสารีบุตรได้พาพระราหุลเข้าไปในเมืองสาวัตถีแล้วให้ท่านพักอยู่ที่โรงฉันแห่งหนึ่ง ส่วนพระเถระได้เข้าไปในพระราชวังเพื่อเข้าเฝ้าพระเจ้าปเสนทิโกศลและพระเจ้าปเสนทิโกศลก็ทรงปรุงน้ำมะม่วงผสมน้ำตาลกรวดมาถวาย เมื่อได้น้ำมะม่วงผสมน้ำตาลกรวดนั้นแล้ว พระเถระก็ถวายพระพรลากลับออกมาหาพระราหุลซึ่งนั่งคอยอยู่ข้างนอก พระสารีบุตรจึงมอบน้ำมะม่วงผสมน้ำตาลกรวด ให้แก่พระราหุล ท่านก็รีบนำไปถวายพระมารดา พระมารดาได้เสวยแล้วไม่นานนักก็หายประชวร

### 9. คุณลักษณะเฉพาะด้านใฝ่การศึกษา

พระอานนท์ด้านใฝ่การศึกษา ท่านเป็นผู้ใฝ่ใจต่อการศึกษาเล่าเรียน ท่องบ่นสาธยายและทรงจำไว้ ซึ่งพระพุทธพจน์คือพระไตรปิฎก ด้วยเหตุนี้ท่านจึงได้รับยกย่องจากพระพุทธเจ้าว่า เป็นพหูสูตร เป็นคลังแห่งพระธรรม ท่านสามารถทรงจำพระพุทธพจน์ได้ถึง 82,000 พระธรรมขันธ์ และยังจำเอาจากสำนักของภิกษุมีพระสารีบุตรเป็นต้นอีก 2,000 พระธรรมขันธ์ จึงรวมเป็นธรรมที่ท่านทรงจำไว้ได้ถึง 84,000 พระธรรมขันธ์ และพระราหุลเถระด้านใฝ่การศึกษา ท่านเป็นผู้ชวนขวยใคร่ในการศึกษาพระธรรมวินัยเป็นอย่างยิ่ง นับตั้งแต่วัน

ที่บวช ท่านจะลุกขึ้นแต่เช้าตรู่กอบทรายมาเต็มกำมือแล้วตั้งจิตปรารถนาขอให้ได้รับคำแนะนำ  
พร่ำสอนมากเท่าเมล็ดทรายจากพระพุทธเจ้าและจากพระอุปัชฌาย์อาจารย์ พระราหูเถระ  
เป็นพระเถระอีกรูปหนึ่งที่ควรเอาเป็นแบบอย่าง ท่านตั้งใจศึกษาเล่าเรียนหาความรู้อยู่ตลอดเวลา  
ดังได้กล่าวไว้แล้ว ดังนั้น พระบรมศาสดาจึงยกย่องแต่งตั้งท่านไว้ในตำแหน่งเอตทัคคะ  
ว่า “เป็นผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลาย ด้านผู้ใคร่ในการศึกษา”

#### 10. คุณลักษณะเฉพาะด้านมีวิชา

พระยสะด้านมีวิชา ท่านเป็นพระสาวกรูปแรกที่ได้บรรลุอรหัตตผลขณะครองเพศ  
ฆราวาส ท่านได้กล่าวแสดงความรู้สึกของท่านไว้มีใจความว่า ทั้ง ๆ ที่เนื้อตัวยังหอมกรุ่นด้วย  
เครื่องลูบไล้ต่างๆ ที่ร่างกายยังงามพร้อมด้วยเครื่องประดับ เราก็ได้บรรลุวิชา 3 เราทำตามคำ  
สอนของพระพุทธเจ้าได้แล้ว พระคยาภิสะสปเถระด้านมีวิชา ท่านเกิดปิติในการลอยบาปแบบ  
ใหม่ที่พระพุทธเจ้าทรงแนะนำให้กล่าวแสดงความรู้สึกไว้ว่า เราลงไปลอยบาปในแม่น้ำคยาที่ท่า  
คยาผัคคุ วันละ 3 ครั้งคือ เช้า เที่ยง เย็น ทั้งนี้เป็นเพราะ เมื่อก่อนเรามีความเห็น ว่า บาปที่ทำ  
ไว้ในชาตินั้น ๆ ย่อมถูกลอยไปได้ในแม่น้ำคยานี้บัดนี้ เราได้ฟังวาจาสุภาษิต ได้ฟังบทธรรมที่มี  
เหตุผลแล้วพิจารณาเห็นความหมายได้ถ่องแท้ ตามความเป็นจริงด้วยปัญญาอันแยบคายจึง  
ล้างบาปได้หมด ไม่มีมลทิน สะอาด หมดจด เป็นทายาทผู้บริสุทธิ์ของพระพุทธเจ้า เป็นบุตรผู้  
เกิดแต่พระอุระของพระพุทธเจ้าเราได้ลงสู่ กระแสน้ำ คือ มรรคมองค์ 8 แล้วลอยบาปได้หมด  
เราได้บรรลุวิชา 3 และได้ทำกิจในพระพุทธศาสนาเสร็จสิ้นแล้ว พระองคฺคิมาลด้านมีวิชา  
ท่านต้องการจะให้กำลังใจพระทั้งหมดที่ยังเป็นปุถุชนให้เกิดอุตสาหะในการปฏิบัติธรรมจึง  
กล่าวถึงการทำตัวไม่ประมาทพร้อมทั้งกล่าวถึงความรู้สึกของท่านหลังได้บรรลุอรหัตตผลว่า  
คนโง่แม้แต่ประมาท แต่คนฉลาดจะรักษาความไม่ประมาทไว้ให้เป็นเหมือนทรัพย์อันมีค่า  
ท่านทั้งหลายอย่าประมาทเลย อย่าสนิทสนมกับความยินดีในกามเลย เพราะคนไม่ประมาท  
เพ่งพินิจอยู่ย่อมจะบรรลุถึงบรมสุขได้ เรามาดีแล้วที่ได้มาเฝ้าพระพุทธเจ้า เราคิดดีแล้วที่ได้  
คิดบวชเป็นสาวกของพระองค์ เพราะทำให้ได้บรรลุวิชา 3 ตามลำดับ

นับว่าได้ทำตามที่พระพุทธเจ้าทรงสอนแล้ว เมื่อก่อน เราอยู่ที่ไหน ไม่ว่าจะเป็นป่า  
โคนไม้ ภูเขา หรือในถ้ำ ก็อยู่อย่างหวาดเสียว มาบัดนี้ เราอยู่อย่างเป็นสุขทั้งยามเย็น เติมนั่ง  
นอน เพราะพระพุทธเจ้าทรงช่วยเหลือเราให้พ้นแล้วจากมือมาร เมื่อก่อน เราเป็นพราหมณ์อุก  
โตสุชาติ มาบัดนี้ ได้มาเป็นโอรสของพระพุทธเจ้าผู้ธรรมราชา และพระจุฬปิ่นกษัตริย์ด้านมีวิชา  
หลังจากที่ท่านได้บรรลุอรหัตตผลแล้ว พระทั้งหลายถามว่า สามารถบรรลุอรหัตตผลได้อย่างไร  
ในเมื่อท่านเป็นคนปัญญาทึบ ท่านเล่าให้ฟังว่า เมื่อก่อนผมเข้าใจได้เข้าใจถูกดำเนิน หลวงพี่ได้

ขับไล่ผมให้สึกเสีย ผมเสียใจมากเพราะยังอาลัยรักพระศาสนาอยู่ จึงไปยื่นร้องให้อยู่ที่ซุ้มประตู วัดชีวกัมพวัน ครั้นแล้วพระพุทเจ้า ได้เสด็จมาหาผม ทรงลูบศีรษะแล้วจับแขนพาผมเข้าไป ในวัด พระศาสดาทรงประทานผ้าแก่ผม แล้วทรงพระกรุณาตรัสบอกให้ผมไปนั่งบริกรรมจน ชื่นใจ พระดำรัสของพระพุทเจ้าทำให้ผมยินดีอยู่ในศาสนา บำเพ็ญสมาธิให้เกิดขึ้นเพื่อบรรลุ ประโยชน์อันสูงสุด แล้วผมก็ได้บรรลุวิชา 3 ทำตามคำสอนของพระพุทเจ้าได้หมดสิ้น ผม เหน็ดทนได้ 1,000 รุ่งจนถึงเวลาเขามานิมิต ผมได้เหาะไปเฝ้าพระพุทเจ้าแล้วถวายบังคม เทบเบื้องพระยุคลบาท ครั้นแล้ว พระพุทเจ้าได้ตรัสรับรองผม

### 11. คุณลักษณะเฉพาะด้านการแสดงธรรมและตอบปัญหาธรรม

พระกุมารกัสสปะด้านการแสดงธรรมและตอบปัญหา ท่านมีคุณลักษณะเฉพาะ ด้านการแสดงธรรมและตอบปัญหาธรรม ท่านได้แสดงธรรมโปรดพระเจ้าปายาสีเจ้าผู้ครอง นครเสตัพพะ จนคลายความเห็นผิดและเลื่อมใสในพระพุทศาสนา เดิมทีเดียวพระเจ้าปายา สิทรงเป็นมิถิฉาภิภูมิจึงมีความเห็นว่าโลกหน้าไม่มี เทวดาและสัตว์นรกไม่มี ผลกรรมดีกรรมชั่ว ไม่มี พระองค์ได้นำเรื่องนี้ไปสนทนากับพระกุมารกัสสปะ พระกุมารกัสสปะกล่าวอธิบายด้วยข้อ อุปามาที่ลึกซึ้งจนทำให้พระองค์เกิดความเข้าใจแจ่มแจ้งยอมละความเห็นผิดประกาศตนนับถือ พระรัตนตรัยและทำบุญต่าง ๆ อาทิ ถวายทานแก่พระในพระพุทศาสนาและนักบวชนอกพุท ศาสนา รวมทั้งทรงสงเคราะห์คนยากจนด้วย

พระกุมารกัสสปะเถระเป็นผู้ที่มีความสามารถพิเศษ กล่าวคือสามารถแสดงธรรม แก่บริษัท 4 ได้อย่างวิจิตรพิสดาร โดยยกทั้งข้ออุปมาอุปไมย พร้อมทั้งเหตุและผลขึ้นมาเปรียบ เทียบ เพราะเหตุนี้พระบรมศาสดาจึงทรงยกย่องแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเอตทัคคะว่า “เป็นผู้ เลิศกว่าภิกษุทั้งหลาย ผู้แสดงธรรมได้วิจิตร”

### ประวัติและผลงานของหลวงปู่หล้าตาทิพย์ (พระครูจันทสมานคุณ)

หลวงปู่หล้าตาทิพย์ เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2441 ที่บ้านปาง ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พ่อชื่อเงิน บุญมาคำ แม่ชื่อ แก้ว บุญมาคำ มีพี่น้องทั้งหมด 4 คน ท่านได้ศึกษา เล่าเรียนทั้งหนังสือพื้นเมืองและหนังสือไทย เมื่ออายุได้ 18 ปี ได้บรรพชาเป็นสามเณรและ เดินทางไปจำพรรษาอยู่ในเมืองเชียงใหม่ เพื่อเรียนนักธรรมที่วัดเชตุพน ตำบลบ้านเกตุ อำเภอ เมือง จังหวัดเชียงใหม่ ท่านสามารถอ่านเขียนภาษาล้านนา ได้คล่องแคล่ว และปฏิบัติวิปัสสนา กรรมฐาน และมีความชำนาญด้านศิลปะวรรณกรรม ด้านอักขระภาษาล้านนา ด้านการแสดง พระธรรมเทศนาแบบพื้นเมือง

เมื่ออายุครบ 20 ปี บริบูรณ์ ท่านอุปสมบทเป็นพระตามประเพณี ได้ฉายาว่า

จนโท โดยมีครูบาปินตา เป็นพระอุปัชฌาย์ และได้รับพระราชทานโปรดเกล้าฯ เป็นพระครูสัญญาบัตร เจ้าอาวาสวัดราชวรจักรชั้นโท ในราชทินนามที่ พระครูจันทสมานคุณ หลวงปู่เป็นพระที่มีความอดทน มั่นคงในพระธรรมวินัยโดยเคร่งครัด และเป็นพระมหาเถระที่สนับสนุนส่งเสริมงานด้านการจัดการและบริหารการศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและบาลีของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่มาโดยตลอด และได้สร้างโรงเรียนพระปริยัติธรรมขึ้นภายในวัดป่าตึง โดยมีพระภิกษุสามเณร ในตำบลออนใต้ได้มาศึกษาเล่าเรียน นักธรรม-บาลี และได้สร้างโรงเรียนประชาบาล ได้ให้การสนับสนุนอนุเคราะห์พระภิกษุสามเณรทั้งในวัดและต่างวัดตลอดจนให้ทุนการศึกษาบาลี,นักธรรม, และตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาจนถึงมหาวิทยาลัยเป็นประจำทุกปี นับว่าเป็นพระมหาเถระที่เอาใจใส่ธุระในพระพุทธศาสนาอย่างจริงจัง และในด้านการปกครองหลวงปู่เป็นเจ้าอาวาสวัดป่าตึง ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ และในปี พ.ศ. 2476 ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าคณะตำบลออนใต้ และได้รับแต่งตั้งเป็นพระอุปัชฌาย์ ส่วนงานด้านการเผยแผ่ ตั้งแต่หลวงปู่เป็นสามเณรได้ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและยังได้ศึกษาวิชาความรู้จากครูบาอาจารย์คือครูบาปินตา ท่านได้ยึดถืออาจารย์วัตรปฏิบัติตามคำสอนของครูบาอาจารย์อย่างเคร่งครัด ได้ออกเผยแผ่พระพุทธศาสนามาโดยตลอดชีวิตของท่าน และงานด้านสาธารณูปการ ท่านได้เดินทางไปร่วมสร้างถนนขึ้นดอยสุเทพและก็ได้สร้างถาวรวัตถุ เสนาสนะต่าง ๆ ไว้ภายในวัด จนทำให้วัดป่าตึงมีความเจริญมาจนถึงปัจจุบันนี้ และงานด้านการศึกษาสงเคราะห์และสังคมสงเคราะห์ ท่านได้สร้างโรงเรียน สร้างกุฏิ ศาลา วิหาร โรงครัว อุโบสถ เจดีย์ และได้แจกอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และสัตว์เลี้ยงให้แก่ชาวบ้านที่ยากจน ตลอดจนถึงมอบทุนการศึกษาให้แก่พระภิกษุสามเณรและเด็กนักเรียนทั่วไป และหลวงปู่ยังมีความสามารถในการวาดรูปและเขียนชาดในวิชาช่าง ทั้งช่างปูน ช่างไม้ และช่างแกะสลัก ส่วนด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น หลวงปู่มีเทคนิคการสอนหลายวิธีด้วยกัน เช่นการบรรยาย การปาฐกถา การสนทนาธรรม การสอนธรรมะในโรงเรียน การอบรม การเขียนหนังสือธรรมะ การเขียนบทความทางพระพุทธศาสนา และการสอนวิธีการปฏิบัติเจริญวิปัสสนากรรมฐานและธรรมะที่หลวงปู่เล่าถ่ายทอดทิพย์ นำมาสอนควบคู่กับการปฏิบัติได้แก่นุสสติ 10 อุปกิเลส 16 กาลามสูตร 10 อริยสัจ 4 มรรคมรรค 10 อกุศลกรรมบถ 10 บุญกิริยาวัตถุ 10

## วิเคราะห์คุณลักษณะเฉพาะของหลวงปู่หล้าตาทิพย์

### 1. คุณลักษณะเฉพาะด้านรัตตัญญู

คุณลักษณะเฉพาะด้านรัตตัญญู หลวงปู่หล้าตาทิพย์ เป็นผู้ที่มีอายุพรรษามาก และ

มีความแตกฉานในพระธรรมวินัยอีกรูปหนึ่งซึ่งมีความสอดคล้องกับพระอัญญาโกณฑัญญะที่ได้รับเอตทัคคะในด้านรัตตัญญู แปลว่า รู้ราตรีนาน คือ เกิดนานและมีประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ เช่น เป็นผู้ทำนายพระลักษณะเมื่อเจ้าชายสิทธัตถะ และพระอัญญาโกณฑัญญะมีความรู้และเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าได้เป็นพระอรหันต์ถึงท่านจะเป็นผู้มีอายุมาก แต่ก็เป็นผู้ที่มิคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนามากมายและเป็นพุทธสาวกองค์แรกในพระพุทธศาสนาด้วย

## 2. คุณลักษณะเฉพาะด้านปฏิบัติกิจวัตรและบุคลิกภาพ

คุณลักษณะเฉพาะด้านปฏิบัติกิจวัตรและบุคลิกภาพ หลวงปู่หล้าตาทิพย์ มีความสอดคล้องกับพระมหากัสสปะและพระอานนท์ พระมหากัสสปะ เป็นผู้ถือธุดงค์ 3 อย่าง เกร็งครัดตลอดจนถึงประพฤติดุกต้องตามพระธรรมวินัย เป็นผู้มีความมักน้อย สันโดษ มีความเมตตา กรุณา และพระอานนท์ เป็นผู้ มีสติ รอบคอบ มีคติ คือความทรงจำแม่นยำ มีความเพียร เป็นพหูสูตร ตลอดจนถึงเป็นผู้อ่อนน้อมถ่อมตน

## 3. คุณลักษณะเฉพาะด้านความกตัญญู

หลวงปู่หล้าตาทิพย์ เป็นผู้มีความกตัญญูต่อบุพพการีครูบาอาจารย์และต่อพระพุทธศาสนาซึ่งมีความสอดคล้องกับพระสารีบุตรและพระราहुล พระสารีบุตรนั้น นับตั้งแต่ท่านได้ฟังธรรมจากพระอัสสชิเถระได้ธรรมจักขุ และได้อุปสมบทแล้ว พอทราบข่าวว่าพระอัสสชิเถระอยู่ในทิศใด ก่อนนอนท่านจะกราบไหว้ไปทางทิศนั้น และนอนหันศีรษะไปทางทิศนั้น แสดงให้เห็นว่าท่านมีความกตัญญูต่อครูบาอาจารย์และมีความเคารพรักในครูบาอาจารย์จึงทำอย่างนั้นเป็นประจำ

## 4. คุณลักษณะเฉพาะด้านมีเมตตา

หลวงปู่หล้าตาทิพย์ เป็นพระมหาเถระที่ชาวล้านนา ศรัทธาญาติโยมทั้งศิษยานุศิษย์ และประชาชนทั่วไปต่างก็ให้ความเคารพนับถือยกย่องบูชา ในความเป็นพระนักปฏิบัติที่ตั้งตนอยู่ในเมตตาธรรม สมกับคำว่า “โลโกปตมมิกกา เมตตา” เมตตาธรรมคำจุนโลก ซึ่งหลวงปู่หล้าตาทิพย์ เป็นผู้ที่มีความรักความปรารถนาดีต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย ดังนั้น หลวงปู่หล้าตาทิพย์ จึงได้ชื่อว่าเป็นผู้คำจุนเพื่อนร่วมโลกด้วยความเมตตา ซึ่งมีความสอดคล้องกับ พระอัญญาโกณฑัญญะ พระมหากัสสปะ พระอานนท์ พระเรวตขทิวณิยะ และ พระองคุลิมาล

## 5. คุณลักษณะเฉพาะด้านการให้ทาน

หลวงปู่หล้าตาทิพย์มีการให้ทานทั้งอามิสเป็นทาน คือ ให้อาหาร สิ่งของต่าง ๆ และ

เงิน ช่วยเหลือสังคมให้เกิดประโยชน์สูงสุด และประการที่สอง ให้ธรรมเป็นทาน คือ ให้การอบรมสั่งสอน สอนให้ตั้งอยู่ในความดี ให้ประพฤติตนอยู่ในศีล 5 ซึ่งมีความสอดคล้องกับพระอานนทในด้านธรรมทาน คือให้ธรรมเป็นทาน เพราะว่าพระอานนท์เป็นอรหันต์ที่อยู่เหนือบุญบาปจึงไม่มีการให้อามิสทานสิ่งของแก่ใคร ๆ แต่สิ่งหนึ่งที่พระอรหันต์สามารถมีได้และอบรมสั่งสอนเวไนยสัตว์คือธรรมทาน

#### 6. คุณลักษณะเฉพาะด้านการแสดงธรรม

หลวงปู่หล้าตาทิพย์ เป็นผู้ที่มีเทคนิควิธีการแสดงธรรมแก่ประชาชนอยู่หลายวิธีด้วยกัน แต่สิ่งหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาก็คือ การแสดงธรรมโดยยกพุทธศาสนสุภาษิตประกอบ การยกบุคคลเป็นตัวอย่าง และการเล่าเรื่องโดยยกนิทานประกอบ

#### 7. คุณลักษณะเฉพาะด้านตาทิพย์

หลวงปู่หล้าตาทิพย์ เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะเฉพาะตัวในด้านตาทิพย์คือสามารถรู้เหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นล่วงหน้าได้อย่างน่าอัศจรรย์ และได้สอดคล้องกับพุทธสาวกของพระพุทธเจ้าคือ พระอนนฺตฺระ พระอนนฺตฺระสามารถมองเห็นสิ่งที่จะเกิดล่วงหน้าได้และสามารถรู้เหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นข้างหน้าได้ และท่านพระอนนฺตฺระยังได้ตรวจดูสัตว์โลกด้วยทิพย์จักขุญาณเสมอ ยกเว้นขณะกำลังฉันภัตตาหารเท่านั้น

#### 8. คุณลักษณะเฉพาะด้านสถาปัตยกรรม (จิตรกรรม หัตถกรรม ประติมากรรม)

ท่านมีความสามารถพิเศษในด้านสถาปัตยกรรมโดยท่านไม่ได้เรียนมาเลย แต่ท่านมีความจำดีเห็นแบบจากที่อื่นมาท่านก็จดจำไว้และนำมาพัฒนาวัดป่าตึงให้มีความเจริญรุ่งเรืองจนถึงทุกวันนี้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับพุทธสาวกคือ พระมหาโมคคัลลานะ ท่านมีความเข้าใจในนวกรรมการก่อสร้าง และพระอานนท์ท่านก็เป็นนักออกแบบจิ๋ว

### บทสรุป

คุณลักษณะเฉพาะของพุทธสาวก ด้านรัตตัญญู ได้แก่ พระอัญญาโกณฑัญญะ ด้านมัญญู ได้แก่ พระโมคคัลลานะ พระเวทขฑิรวนียะ พระกาฬุทายี พระสาณะ และพระปิณโฑลภารทวาชะ ด้านเมตตา ได้แก่ พระอัญญาโกณฑัญญะ พระมหากัสสปะ พระอานนท์ พระเวทขฑิรวนียะ และ พระองคุลิมาล ด้านตาทิพย์ ได้แก่ พระอนนฺตฺระ ด้านปรารภความเพียร ได้แก่ พระโสณโกฬิวิสะ ด้านผู้ว่าง่าย ได้แก่ พระนาลกะ พระราหุล และพระราธะ ด้านธุดงค์ ได้แก่ พระมหากัสสปะ ด้านความกตัญญู ได้แก่ พระสารีบุตร และ

พระราहुล ด้านใฝ่การศึกษา ได้แก่ พระอานนท์ และ พระราहुล ด้านมีวิชา ได้แก่ พระยสะ พระคยาภิสสปะ พระองคุลิมาล และ พระจุฬปันถก ด้านการแสดงธรรมและตอบปัญหาธรรม ได้แก่ พระกุมารกัสสปะ

ประวัติและผลงานของหลวงปู่หล้าตาทิพย์ หลวงปู่หล้าตาทิพย์ เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2441 ที่บ้านปาง ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ บิดาชื่อเงิน บุญมาคำ มารดาชื่อ แก้ว บุญมาคำ มีพี่น้องทั้งหมด 4 คน หลวงปู่หล้าตาทิพย์เป็นคนที่ 4

หลวงปู่หล้าตาทิพย์บรรพชาเป็นสามเณรในช่วงเข้ารกขุมล คือ ประเพณีเข้าโส สานกรรมซึ่งเป็นพิธีสำคัญอย่างหนึ่งของพระพุทธศาสนาในล้านนา ในช่วงเดือนธันวาคมถึง เดือนกุมภาพันธ์ เมื่ออายุครบ 20 ปี บริบูรณ์ ก็ได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุตามประเพณี ได้ฉายาว่า จนนโท โดยมีครูบาปิ่นตา เป็นพระอุปัชฌาย์ ท่านเป็นผู้มีบุคลิกภาพและปฏิปทาจริยาวัตรที่งดงาม กิริยามารยาทเรียบร้อย อ่อนน้อมถ่อมตน มีน้ำใจโอบอ้อมอารีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อน สหธรรมิก ไม่โอ้อวด เป็นคนสุขุม พุดจาไพเราะ สุภาพ น้ำเสียงนุ่มนวลแสดงถึงความเมตตา ท่านได้รับพระราชทานสมณศักดิ์โปรดเกล้าฯ เป็นพระครูสัญญาบัตร เจ้าอาวาสวัดราษฎร์ชั้นโท ในราชทินนามที่ พระครูจันทสมานคุณ ท่านได้ส่งเสริมงานด้านการจัดการและบริหารการศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและบาลีของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่มาโดยตลอด และได้ให้การสนับสนุนอนุเคราะห์พระภิกษุสามเณรโดยให้ทุนการศึกษาบาลี นักธรรมแบบต่อเนื่อง และมอบทุนการศึกษา แก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา เป็นประจำทุกปี งานด้านการปกครอง เป็นเจ้าอาวาสวัดป่าตึง ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ต่อมาได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าคณะตำบลออนใต้ และได้รับแต่งตั้งเป็นพระอุปัชฌาย์

คุณลักษณะเฉพาะของหลวงปู่หล้าตาทิพย์ สรุปได้ 8 ประการ คือ ด้านรัตตัญญู ด้านปฏิปทาจริยาวัตรและบุคลิกภาพ ด้านความกตัญญู ด้านมีเมตตา ด้านการให้ทาน ด้านการ แสดงธรรม ด้านตาทิพย์และด้านสถาปติยกรรม



## บรรณานุกรม

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). **พระไตรปิฎกภาษาบาลี**. ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2550.  
 กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- คณาจารย์. (2515). **อสังคัมภีร์นิพนธ์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วิเทศ.
- ฉลาด บุญลอย และ คณะ. (2515). **พจนานุกรมบาลี-ไทย อังกฤษ สันสกฤต**. กรุงเทพมหานคร: แพรววิทยา.
- ตรีมิตรและคณะ. (2530). **ประวัติแห่งอนุพุทธ 80 องค์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เชียงใหม่.
- ทวี วรคุณ. **เล่าเรื่องโรงพยาบาลสงฆ์**. จัดพิมพ์ โดยเสด็จพระราชกุศลงานออกพระเมรุ พระศพสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์.
- เสฐียรพงษ์ วรรณปก. (2544). **พุทธสาวกพุทธสาวิกา**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันสันติธรรม จัดพิมพ์.
- \_\_\_\_\_. (2543). **ชีวิตตัวอย่าง : หมอชีวกโกมารภัจ**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.